

Den Christelige Husstafel

Bogen

Den Christelige Husstafel, huorledis huer Christen Menniske skal skicke sig vdi sit Kald oc Stat. [13 Prædikener]

Fordansket ved Jac. Henricksøn, 1561.

Den kristelige "Husstafel" (eller "hustavle") er en af Haderslev Katedralskoles ældste og sjældneste bøger. Vi ved ikke, hvornår den er kommet i skolens varetægt, men iflg. en indskrift har den i 1832 tilhørt en person ved navn Lorenzen i Sorø. Den er forsynet med flere håndskrevne sider, dels som erstatning af (forholdsvis få) sider, der i tidens løb er blevet revet ud, dels som tilføjelse.

En "hustavle" var en samling opbyggelige tekster (her 13 prædikener), hvis formål under ét var at knytte de lutherske forskrifter (f.eks. katekismen) til dagligdags sammenhænge, så de gav mening for "almindelige mennesker", altså en slags **religion på hverdagsniveau**. Bogen er derved et fremragende vidnesbyrd om menneskers forståelse af sig selv og deres omverden for små 500 år siden.

Af en indskrift forrest fremgår, at **oversætteren, Jacob Henriksen (1522-77)**, først var latinskole- rektor og siden sognepræst ved Skt. Hans Kirke i Odense. Hvor tæt oversættelsen ligger på originalen er usikkert, idet det ikke var unormalt i hine tider, at oversætteren "bearbejdede" eller "pyntede" sit forlæg.

Forfatteren

Martin Luthers reformation 1517-21 åbnede op for en heksekedel af politisk, social og religiøs/teologisk uro i Tyskland. Bogens **forfatter, Cyriacus Spangenberg, (1528-1604)** var præget heraf og var selv part i de teologiske stridigheder. Som en af de sidste personer, der personligt var blevet undervist af **Martin Luther i Wittenberg**, blev han betragtet som lidt af en "fundamentalist", der holdt sig til den rene, uforfalskede lutherske lære, der i **1600-tallet** kom til at præge Tyskland og f.eks. Danmark i form af den såkaldte **ortodoksi**.

Han var overordentlig produktiv og forfatter til flere **opbyggelige skrifter** (f.eks. hustavlen), kommentarer til Luthers skrifter og levnedsløb samt til adskillige værker til tysk historie. Bl.a. skrev han en krønike om den holstenske adelsslægt **Schaumburgs** historie.

Han fik betydelig indflydelse på senere tysk opfattelse af **arbejdsmoral** og **kaldsbevidsthed**.

Baggrunden

1500-tallet var **reformationens århundrede** og dannede også i andre henseender skel mellem den "mørke" middelalder og den "moderne" tid. Alligevel skal man være varsom med at overbetone bruddet og underbetone kontinuiteten.

Almindelige menneskers tilværelsesforståelse var lige som i middelalderen præget af ældgamle forestillinger, som vi i dag ville betragte som ren overtro, men som i datiden aftvang lige så stor respekt som "videnskab", "IT" og "eksperter" gør det for os i dag. Det gælder ikke mindst forestillingen om tilværelsens grundlæggende **modsætning** mellem Gud og djævel, godt og ondt, der var ensbetydende med en opvurdering af det åndelige og det hinsidige på bekostning af det kropslige og den jordiske tilværelse.

Denne tilværelsesforståelse præger i høj grad i *Den kristelige Hustavle*, idet alt det, vi i dag forbinder med **det subjektive** – normer, værdier, følelser, drifter – her søges tolket ind i den dualistiske verdensorden, godt-ondt. Det betød ikke mindst, at **afkald, askese, ydmyghed og kampen mod synden** havde stor moralsk værdi og konstant blev fremhævet i menneskenes dagligdag. Kirkens mænd – gejstligheden – var den tids "eksperter" og spillede en selvfølkelig og indiskutabel rolle i denne kamp, hvilket i høj grad legitimerer *Den kristelige Hustavle* og dens betydning for sine sandsynlige tidligste ejere.